

Glas za veznikov

Leto II - Št. 354

Informacijski dnevnik A. I. S.

Cena 4 lire

TRST, torek 13. avgusta 1946

UREDNIŠTVO: Via S. Petruccia 12 Telefon št. 93354 in 94463

OGLASI: Cena za milimeter visine (širina ena kolona): trgovski L. 27, mrtvinski L. 56 (osmrtnice L. 100), objave L. 20, finančni in pravni oglas L. 45. V vsebini lista (tekstni oglas) L. 45. Davek ni vstet. Pridržljivo v naprej. Oglase sprejema izključno: S.P.I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 4 (zaostale L. 8). Rokopisov ne vračamo.

Jugoslovansko stališče

UNRRA - „ŠČIT“
SOVJETSKIM AGENTOV?
NOEL BAKER ZANIKA

Zemlja, 13. avgusta.
Načelnik britanskega oddelka pri glavni svetovni ustanovi UNRRA, Philip Noel Baker, je na sinočnji seji sveta znanstvenikov, ki bi bila ustanova UNRRA „ščit“, ki bi kril sovjetske tajne agente in kriminalne elemente, ki se na veliko bavijo z razpajanjem in tiho-tapljenjem mamil.

Te trditve — o katerih pravijo, da so jih dobili ameriški diplomati iz visokega zavezniškega vojaškega vrha — je označil kot „epopolnoma neodgovorne“.

Kot piše „New York Herald Tribune“, je ta „ščit“ dodal, da je ustanova UNRRA postala „ščit“, pod katerim sovjetski agenti povzročajo nepravilnosti med brezdomci v Nemčiji.

Pozneje so iz Zeneve sporočili, da je ta „ščit“ sedanjega generalnega poročnika sir Frederica Morgana, šef ustanove UNRRA za Evropo.

Ker general Morgan včeraj ni bil pripravljen tolažiti tega poročila, je nek njegov sodelavec izjavil: „Pravkar sem prišel iz Nemčije in vem, da je vest resnična.“

Pričakujejo, da bo danes na te trditve odgovoril generalni ravatelj ustanove UNRRA Fiorenzo La Guardia.

POTRDILO VESTI
O JUGOSLOVANSKEM PROTESTU

Washington, 13. avgusta.
Uradnik ameriškega zunanjega ministrstva je včeraj potrdil vest, ki so jo že objavili listi, da je Jugoslovanci zaradi kršitve ozemskih pravic, ker so ameriška letala bala letala nad njenim ozemljem, poslala protestno noto.

Noto so predložili pred nekaj dnevi ameriškim vrhovnim poslom v Beogradu Haroldu Shantzu.

Neki uradnik je dejal, da protest zdaj preučujejo v zunanjem ministrstvu skupaj z vojnim ministrom.

Zadnji incident je bil prišilni pristanek ameriškega prevoznega letala, na katerem je bilo 12 vojakov in 2 civilista. Letalo je pristalo blizu pristanišča jugoslovanske luke, kar je bilo v skladu s pogodbo, da sta bila pilot in njegov pomočnik ranjena.

URAN PRI VICHYJU

Pariz, 13. avgusta.
V Parizu so objavili, da so odkrili v bližini Vichyja, med krajevima Rils in Chatelond, ležišče uranove rude, ki je bila neznanih razsežnosti. Površino ležišča so približno ocenili na oddevih in pol do šest kvadratnih kilometrov; toda točen obseg najbrže ne bo znan pred koncem leta.

PROPAD SPORAZUMA

Nanking, 13. avgusta.
Posebni odposlanec Združenih držav na Kitajskem general George Marshall, in ameriški poslanec na Kitajskem John Leighton Stuart, sta v skupni izjavi, prinašajo, da so napori, da bi na Kitajskem prišla do miru in enotnosti, propadli.

Francoski protipredlogi
glede združitve Nemčije

Sovjeti niso izrazili mnenja

BERLIN, 13. avgusta. — V soboto je bilo v Berlinu zasedanje zavezniškega nadzorstvenega sveta za Nemčijo. Francoski zastopnik general Koenig je na zasedanju govoril o ameriškem načrtu za združitve zasedbenih področij Nemčije in podal vrsto protipredlogov, med katerimi je tudi predlog, naj bi zavezniške osrednje in gospodarske ustanove ne imele pravne oblasti nad Posarjem.

Ostali predlogi, ki jih je v imenu francoske vlade predložil general Koenig, so naslednji: 1. vsaka zavezniška ustanova naj bi imela podredni organ, ki naj bi bil sestavljen iz zastopnikov vseh štirih zavezniških držav in Sovjetske zveze; 2. vsakemu ravnavalju, ki bi moral biti državljani ene izmed zavezniških in nemške narodnosti; 3. zavezniški nadzorstveni svet bi imel dolžnost, da bi doletel splošne politične smerice, ravnanja pa bi bili odgovorni za tehnično izvedbo.

S temi predlogi soglašajo tudi Američani. Po britanskem mnenju pa bi bilo koristno, če bi gospodarske enote ustvarili s pomočjo francoskih ustanov, ker bi sopolitveni nemški uradniki olajšali praksi.

o De Gasperijevem govoru

Kardelj odklanja odložitve vprašanja Julijske krajine

Spor o splošni razpravi

PARIZ, 13. avgusta. — Tudi včeraj sta bili v Parizu dve zasedanji. Predsedoval jima je ameriški zunanji minister Byrnes. Na dopoldanskem zasedanju so nadaljevali razpravo o prošnji za sodelovanje Albanije na mirovni konferenci, na popoldanskem zasedanju, kateremu pa je prisostvovalo le majhno število odposlancev, pa so razpravljali o postopku za pripravljanje dnevnega reda konference, kar je že na dopoldanskem zasedanju sprožila Jugoslavija.

Dopolodne se je kot prvi oglašil k besedi avstralski odposlanec dr. Evtal, ki je vztrajal, da morajo pristupiti k razpravljanju, ki se tiče mirovnih pogodb, ki jih znanjajo, ne samo Albanijo, marveč tudi Kuba, Mehiko in Egipt.

Predlog, da bi Albanijo pridružili omenjeni tri države, je v soboto v soglasju s Alexanderom stavi Byrnes. Evtal je izjavil, da zasluži primer Albanije posebno pozornost, ker se je tičejo nekateri določbe pogodbe z Italijo; ena izmed njih ji nalaga celo obveznost. Evtal pa je poudaril, da nobena izmed teh držav ne more imeti na konferenci polnih članskih pravic. Gre le za to, da jo konferenca posluša in pristopi v določene odbore.

Britanski odposlanec Alexander je nato predložil naslednji popravek: »Konferenca odloči, naj glavni odbor določi natančna pravila, ki bodo urejala način zaslišanja omenjenih držav.« Britanski odposlanec je izjavil: »Nismo se hoteli upirati želji Albanije, da bi jo konferenca poslušala, kadar je takšna želja točno opredeljena.« Dodal je, da je izvedel, da je konferenca v nedeljo prejel avstrijsko noto, ki zahteva, da konferenca posluša tudi Avstrijo. »Zaradi tega je potreben splošen sporazum, ali naj te države poslušamo na splošno, ali pa naj k posameznim točkam, ki se jih tičejo, predlože le svoja stališča.« V pogledu avstrijske prošnje je Alexander dejal: »Ne vem, kako bi konferenca mogla odkloniti zaslišanje Avstrije. Skupne meje z Italijo, predvsem na področju južne Tirolske, jo pooblašajo, da izrazi svoje mnenje.« Glede egiptovske zahteve je Alexander izjavil, da bi britanski delegacija ljubilo, da povabi tudi Egipt. Včasih nekateri pozabljajo, da se je Egipt od junija 1940 bojeval z zaveznički proti Italiji. Egipt je stavljal na razpolago čete za protitalijsko obrambo in ozemlje, ki je postalo važna baza za zavezniške operacije.

Brazilijski odposlanec Da Fontoura je izjavil, da bi moralo tvoriti osnovo za priprave na konferenci je samo dejstvo, da je neka država sodelovala v vojni, ne pa primerjava njenih vojnih prispevkov s prispevki drugih držav. Mir bo mogel biti v upoštevanju glasu malih držav.

Razprava se je nato osredotočila na vprašanje, ali naj o prošnji za sprejem odloči glavni odbor ali pa konferenčni tajništvo. Višinski je izjavil, naj jih pretresa tajništvo. Alexander pa je predložil, naj jih najprej dobi tajništvo, v primeru nesporazuma pa naj grejo nato pred glavni odbor.

Na popoldanskem zasedanju so nadaljevali dopoldansko razpravo o jugoslovanskem predlogu. Nekateri so že predvidevali dolgo razpravo o postopku, vendar je konferenca odločila, naj dnevni red plenarnih zasedanj pripravi tajnik, odobri pa ga naj trenutni predsednik.

Konferenca je za tem prišla na naslednji dnevni red, jugoslovansko stališče do sobotnega govora italijanskega ministrskega predsednika De Gasperija.

Sovjetski odposlanec Višinski je ugovarjal izjavi trenutnega predsednika Byrnesa, da bi konferenca dovolila Jugoslaviji, da govori o sobotnem De Gasperijevem govoru, ne dovolila bi pa brez izrecnega soglasja konference govoriti nobenemu drugemu govorniku. Višinski je protestiral, ker v soboto niso sprejeli nikakega sklepa, po katerem bi lahko govorila Jugoslavija. Dejstvo je, da bi dali Italijanom večjo ugodnost, kakor pa članom konference, če ne bi dovolili tudi ostalim odposlancem, da razlože svoje stališče.

Britanski odposlanec Alexander je izjavil, da bi bil 15. septembra, ko se bodo sestali Združeni narodi, šle v pripravljalen stadij konference, če bi vsakomur dovolili, da po zaslišanju vsake bivše sovražne države popolnoma obrazloži svoje stališče. Dodal je: »Svet pričakuje, da začnemo z mirovnimi pogodbami.«

NADZORSTVENI SVET
SE NE UPIRA

London, 13. avgusta.
Zavezniški nadzorstveni svet na Dunaju je v večini glasov sklenil, da ne bo ugovarjal avstrijskemu zakonskemu osnutku o podpiranju njemu določenih industrij, izmed katerih zahtevajo Sovjeti nekatere kot bivši nemško lastnino.

Sovjetske oblasti so si pridržale pravico, da ne bodo v svojem zasedbenem področju izvajale zakona o podpiranju, če bi imele ta ukrep za potreben v sovjetsko korist.

“Daily Herald,” o Montgomeryjevi izjavi

LONDON, 13. avgusta. — List „Daily Herald“ komentira nedavno izjavo lorda Montgomeryja o bodočih izglelih britanske vojske ter pravi: »Govor, ki ga je imel prejšnji teden maršal Montgomery v uradni pisarni, so izbrano objavili in odtehtali v njem obširno razpravljal. Vlada ne bo smela izpustiti take, in bo morala tako, čim se bo sestel parlament, rešiti zahtevo lorda Montgomeryja, da nadomestijo vojašnice s stanovanji, ki bodo nudila znatno ugodje in domačnost, in sicer takoj, čim bodo to dopustile delovne razmere. Propaganda za prostovoljno vstopanje v vojsko mora podpirati dejstvo, da so se razmere v vojski tako spremenile, da omogočajo tako v duhovnem, socialnem kakor tudi v fizičnem življenju popolnoma napredno življenje. Nakateri komentari Montgomeryjevega govora so omenili atomsko bombo in druge znanstvene iznajdbe. Ali ne bodo te iznajdbe, vprašujejo komentari, odpravile vojske? Lord Montgomery je trdno prepričan, da moramo biti na bitke na kopnem pripravljeni kakor v preteklosti, dokler se ne bo uveljavila moč novih orožij. Ali naj atomsko bombo sodbodno uporabljajo, ali naj bo pod nadzorstvom, ali pa naj bo prepovedana, je stvar političnega razpravljanja. Vprašanje, ali bi bilo mogoče narode iz besnega previranja iz kvarovostnih osiritev popolnoma usmeriti na nove poti gospodarskega sodelovanja, je ravno tako vprašanje za državnike in parlamentarce, ne pa za generale. Medtem morajo generali opravljati svoje posle, da zagotovijo, da ostane britanska vojska moč na vzhodu, dokler bo narodna oborožitev temelj nadgradnega vpliva, v kolikor to omogočajo gospodarski viri in omejeno število delovnih sil. Dolžnost javnega mnenja pa je, da se zavedati o naših državnikih sme polikuse v pogledu mednarodnega sodelovanja ter zagotoviti, da je vojska demokratično organizirana.«

Vprašanje strateških prednesi

»Gospod De Gasperi je dejal, da niso nikoli v moderni zgodovini Italije njenih vrst odprli tako na stečaj in možnost obrambe tako omejit, kakor danes, če bi sprejeli predlagano francosko erto. Vsekdo pa ve, da nevarnost napada ne prihaja od Jugoslavije, marveč od Italije. Zaradi tega se pojavlja vprašanje, kdo bo dobil zaradi sprejema francoske erte, strateške prednesi: Italija ali Jugoslavija? Ali bodo vrata ostala odprta v Italijo ali v Jugoslavijo?«

»Gospod De Gasperi ponavlja taktiko, ki so se jo posluževali italijanski zastopniki po prvi svetovni vojni. Jugoslovanska delegacija ne veruje, da bi bilo to le o naključju. S taktiko te vrste je Italija ugledala pod Mussolinijem imperialističnim prednanju v Jugoslavijo in na Balkan. Edina razlika je v tem, da so v letih 1919-1920 italijanski zastopniki polikusel opraviti svoje zahteve z grožnjo nemškega napada, medtem ko so zdaj prisiljeni, da se zatečejo k prikazni slovenskega napada.«

Kardelj je nato izjavil, da so številke o prebivalstvu Julijske krajine, ki jih je navedel De Gasperi, vzete iz »eponarejenega« ljudskega štetja iz leta 1921 ter dejal, da se najodločneje upira De Gasperijevi zahtevi, da bi rešitev vprašanja Trsta in Julijske krajine odložili za eno leto. Italijanska vlada — je dejal Kardelj — verjetno misli, da bo čez eno leto imela večjo možnost dočeti svoje imperialistične namene.«

IZENAGENJE OBROKOV

Herford, 13. avgusta.
Britanski minister J. B. Hynd, ki so mu poverjene zasedbene zadeve, je naznanil, da bo imela združitev britanskega in ameriškega zasedbenega področja v Nemčiji za posledico, da bodo izenačili živiliški priliki do miru in enotnosti, čim bo mogoče — je dodal — to pa bo odvisno od razpoložljivih zalog v svetui.

SOVJETI V PRID
NEMSKIH PROTIFASISTOV

London, 13. avgusta.
Moskovska radijska postaja je javila, da so sovjetske vojske obširni v Nemčiji izdale odredbo, s katero se razveljavljajo vse obsebo nemških protifasistov, ki so bile izrečene pred 8. majem 1945, to je pred dnevom nemške predaje.

Žalitev ZSSR

Po Kardeljevem govoru je predsednik Byrnes vprašal sovjetskega delegata za mnenje glede primernosti splošnega razpravljanja. Višinski je izjavil, da je predsednik s tem, da je iz odel pravico pojasniti svoje stališče, izrazil Sovjetsko zvezo. »Zahtevamo — je dejal Višinski — naj ne ostane pri taki žalitvi Sovjetske zveze ter da se začne izbrpno razpravljanje.«

Bilo je že drugič v teku večernega razpravljanja da Byrnes ni odgovoril Višinskemu. Nasprotno. Vztrajal je, da pride vprašanje o splošnem razpravljanju glede italijanske izjave na glasovanje.

Britanski delegat Alexander je predlagal preložitve, ki bi dovolila voditeljem delegacij posvetovanje s ostalimi člani svojih delegacij, da bi določili stališče, ki naj ga zavzamejo.

Byrnes je izjavil, da predsedništvo ni mnenja, da bi predlog, ki ga so predložili v soboto in v katerem so zahtevali, naj dovolijo govoriti jugoslovanskemu delegatu, vključeval splošno razpravljanje.

Višinski se je ponovno dvignil iz zjemim glasombral besedilo predloga, ki so ga predložili v soboto. Izjavil je, da je v njem edina smota, v kolikor zatrjuje, da bi dal na dnevi red namesto italijanske jugoslovanske izjave.

Končno je Byrnes dejal, da bi pristal na splošno razpravljanje, ker je sledilo že iz pregleda, da so med sobotnim razpravljanjem napravili napako v stenografskem zapisniku. Nato je predložil preložitve. Molotov, ki se to pot ni poslužil svoje nasprotnije navedbe govoriti v zvezi, je v soglasju izjavil, da želi, da ga vnesajo v seznam današnjih govornikov. Člani

Ruševine britanskega vladnega poslopja v Jeruzalemu — hotel „Kralj David“ — ki so ga nedavno poginili v zrak štirje teroristi, pri čemer je izgubilo življenje večje število ljudi.

Ameriški predlogi o palestinskem vprašanju

Živčna vojna v Jeruzalemu

WASHINGTON, 13. avgusta. — Agencija „Reuter“ javlja, da je ameriško zunanje ministrstvo dokončno izdelalo kompromisnih predlogov za rešitev palestinskega vprašanja, ki naj bi poravnali spor med ameriško in britansko vlado o naratu za zvezno Palestino, ki so ga pripravili anglo-ameriški strokovnjaki v Londonu. Menijo, da bosta o teh predlogih v Parizu razpravljala Byrnes in Bevin, nato pa bi v teku tega tedna Truman in britanska vlada napravila končne zaključke.

Zdi se, da novi predlogi spreminjajo londonske predloge v tem, da bi židje dobili večje področje in da bi imeli večje nadzorstvo nad priseljavanjem na svoje področje.

V Palestini vlada prava živčna vojna. V središču Jeruzalema so v petek izpraznili hotel „Palace“, kjer je zdaj sedež kolonialnega urada. Dobili so namreč skrivnostno telefonsko opozorilo, da bo poasiopje zletelo v zrak. Služno opozorilo je dobila v nedeljo palestinska radijska družba. Namestencem so ukazali, naj nemudoma zapuste poslopje, ki ga je nato prešla policija, vendar pa ni odšla niti ena. Po 40 minutah so se namestenci vrnili na delo. Poleg radijske družbe sta dobili anonimni telefonski opozorili o skorajšnji eksploziji še dve poslopji v Jeruzalemu, v katerih stanujejo britanski uradniki.

Britanija je pozvala Sovjetsko zvezo, Poljsko, Rumunijo, Čehoslovansko, Francijo, Italijo, Nizozemsko in Belgijo, da pomagajo pri onemogočanju tajnega židovskega izseljevanja iz Evrope. V Franciji in Italiji zaradi tega postredujejo nadzorstvo nad potnimi listi in vizumi. Stiki s sovjetsko vlado do sedaj niso rodili sadov. Britanski veleposlanik v Moskvi je dobil navodila, naj stopi v neposredni stik s sovjetsko vlado, vendar London do sedaj od Sovjetov ni dobil nikakega odgovora.

Včeraj se je prišla v Aleksandrijo konferenca arabskih držav o palestinskem vprašanju. O položaju v Palestini so na Mali razpravljali tudi vrhovni poveljniki za Sredozemlje, admiral sir Algeorn Willis, viceadmiral sir William George Tennant in kontraadmiral fi. W. McCall.

RAKETNI IZSTRELKI
NA ŠVEDSKEM

Stockholm, 13. avgusta.
Iz Stockholma je prišla vest, da je v nedeljo zvečer več oseb opazovalo predmete, o katerih menijo, da so rakete, ki so nizko leteli nad Srednjo Švedsko. Predmeti so izkazovali belkasto svetlobo. Eden izmed izstrelkov je padel na tla v bližini nekega mesta in se s močno detonacijo razletel.

Švedske vojske oblasti so odklonile, da bi razkrile ime mesta, pri katerem je padla domnevna raketa. Prepovedali so izdajanje informacij o krajih, kjer padajo izstrelki.

»Reuter« poroča, da je načelnik švedske protiletalske obrambe prejšnji teden izjavil, da skušajo verodostojne vesti o izstrelkih, ki so jih v nočetu imenovali emetorje, dokazati, da gre dostikrat za tip rakete.

Nadalje je izjavil, da se ne pokaže vesti, objavljene v dnevnikih in po katerih naj bi Mo za letošnje bombe, s katerimi je polikusel Sovjetska zveza iz oporišč v balističnih državah, brez vsake osnove.

Razmere na Poljskem

„Sunday Times“ o terorju

LONDON, 13. avgusta. — Dopisnik konservativnega „Sunday Timesa“ poroča v včerajšnji številki, da evlada na polobdelanih poljskih pšenčnih poljih ob reki Bug tak teror, da se kmetje iz strahu, kadar se jim približa tujece, ne upajo govoriti.

Dopisnik pravi dalje: »Tu se odigrava zagriben boj, pri katerem so se zvezale dve tolpe ukrajinjskih nacionalistov in poljskih pripadnikov bivše demovinske vojske. Člani sovjetske tajne policije se brezobzirno borijo proti njim in se pri tem ne strahujejo pogitih kmetijskih vasi, v katerih se skrivajo protikomunistične sile.«

Uničenje vasi Chiloze in Plowneyevna, kar je delo vladnih čet, je povzročilo pri kmetih nezbrinano sovraštvo.

Gilecki, komunistični major poljske Hrubieszowa, kjer so pogabili vasi, je dejal, da je od maja, ko so mešane sile — pripadniki bivše demovinske vojske in Ukrajinci — napadle mesto, da bi osvobodile ujetnike, ki bi morali naslednji dan umreti, nakoliko mirneje.

Toda prebivalstvo Hrubieszowa, ki živi pod stalnim terorjem varnostne policije, ki vsi aretacije, in nasilno rop, misli drugače. Ljudje so nejevoljni, ker morajo pod terorjem živeti v mestu, kjer je nastanjenih toliko tisočev sovjetskih in poljskih vojakov in da

